

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 25 czerwca 2015 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Wspólnotowa ochrona odmian roślin — Rozporządzenie (WE) nr 2100/94 — Odstępstwo przewidziane w art. 14 — Korzystanie przez rolnika z materiału ze zbioru chronionej odmiany roślin bez upoważnienia posiadacza prawa — Obowiązek zapłaty przez rolników godziwego wynagrodzenia za to korzystanie — Termin, w jakim należy uiścić to wynagrodzenie, aby móc skorzystać z odstępstwa — Możliwość powołania się przez posiadacza prawa do ochrony odmiany na art. 94 — Naruszenie

W sprawie C-242/14

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Landgericht Mannheim (Niemcy) postanowieniem z dnia 9 maja 2014 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 19 maja 2014 r., w postępowaniu:

Saatgut-Treuhandverwaltungs GmbH

przeciwko

Gerhard und Jürgen Vogel GbR,

Jürgenowi Voglowi,

Gerhardowi Voglowi,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: R. Silva de Lapuerta, prezes izby, J.C. Bonichot, A. Arabadjiev, J.L. da Cruz Vilaça i C. Lycourgos (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: N. Jääskinen,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając procedurę pisemną,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Saatgut-Treuhandverwaltungs GmbH przez K. von Gierkego oraz E. Trauernichta, Rechtsanwälte,
- w imieniu Gerhard und Jürgen Vogel GbR oraz G. Vogla i J. Vogla przez J. Beismanna i M. Mierscha, Rechtsanwälte,

* Język postępowania: niemiecki.

- w imieniu rządu hiszpańskiego przez A. Gavelę Llopis, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu niderlandzkiego przez M. Bulterman, C. Schillemans oraz J. Langera, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez G. von Rintelena oraz I. Galindo Martín, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 5 marca 2015 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni niektórych przepisów rozporządzenia Rady (WE) nr 2100/94 z dnia 27 lipca 1994 r. w sprawie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin (Dz.U. L 227, s. 1) i rozporządzenia Komisji (WE) nr 1768/95 z dnia 24 lipca 1995 r. ustanawiającego przepisy wykonawcze w zakresie odstępstwa rolnego przewidzianego w art. 14 ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 2100/94 (Dz.U. L 173, s. 14).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Saatgut-Treuhandverwaltungs GmbH (zwaną dalej „STV”), reprezentującą interesy posiadacza prawa do wspólnotowej ochrony odmiany roślin dla jęczmienia ozimego odmiany Finita, a spółką rolną Gerhard und Jürgen Vogel GbR, jak też odpowiadającymi osobiście za zobowiązania tej spółki G. Voglem i J. Voglem (zwanymi dalej „pozwanymi w postępowaniu głównym”), w przedmiocie uprawy przez nich materiału rozmnożeniowego tej odmiany z własnej produkcji.

Ramy prawne

Rozporządzenie nr 2100/94

- 3 Artykuł 13 rozporządzenia nr 2100/94, zatytułowany „Uprawnienia posiadacza wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin i jego ograniczenia”, stanowi:

„1. Wspólnotowe prawo do ochrony odmian roślin wywiera taki skutek, iż posiadaczowi lub posiadaczom wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin, zwanym dalej »posiadaczami«, przysługuje prawo do wykonywania działań wymienionych w ust. 2.

2. Bez uszczerbku dla przepisów art. 15 i 16 następujące działania w odniesieniu do składników odmiany lub materiału ze zbioru odmiany chronionej, zwanych dalej »materiałem«, wymagają upoważnienia posiadacza:

- a) wytwarzanie lub rozmnażanie (reprodukcja);

[...]

Posiadacz może udzielić swojego upoważnienia na określonych warunkach i z ograniczeniami.

[...]”.

- 4 Artykuł 14 tego rozporządzenia, zatytułowany „Odstępstwo od wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin”, przewiduje:

„1. Nie naruszając przepisów art. 13 ust. 2 i w celu ochrony produkcji rolnej rolnicy są upoważnieni do używania do rozmnażania w uprawie polowej materiału ze zbioru uzyskanego w ich własnym gospodarstwie, z uprawy materiału rozmnożeniowego odmiany chronionej wspólnotowym prawem do ochrony odmian roślin, ale niebędącej mieszańcem lub odmianą syntetyczną.

2. Przepisy ust. 1 odnoszą się tylko do następujących gatunków roślin uprawnych:

[...]

b) zboża:

[...]

Hordeum vulgare L. – jęczmień

[...]

3. Warunki mające na celu uregulowanie odstępstwa przewidzianego w ust. 1 i ochronę uzasadnionych interesów określonych hodowców i rolników zostaną ustanowione przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia w drodze przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 114 i w oparciu o następujące kryteria:

[...]

— rolników prowadzących małe gospodarstwa nie obowiązuje wymóg zapłaty wynagrodzenia posiadaczowi; [...]

[...]

— inni rolnicy obowiązani są do zapłaty godziwego wynagrodzenia posiadaczowi, którego wysokość powinna być w rozsądnym stopniu niższa od wysokości wynagrodzenia pobieranego w przypadku umowy licencyjnej na produkcję materiału rozmnożeniowego tej samej odmiany na tym samym obszarze; właściwa wysokość godziwego wynagrodzenia może podlegać zmianom w czasie, w zależności od stopnia w jakim stosuje się odstępstwo określone w ust. 1 w odniesieniu do tej odmiany,

— monitorowanie zgodności z przepisami niniejszego artykułu lub przepisami przyjętymi zgodnie z niniejszym artykułem spoczywa wyłącznie na posiadaczach, którzy nie mogą przy organizacji tego monitorowania korzystać z pomocy organów publicznych,

— rolnicy, a także świadczący usługi przygotowawcze, przekazują posiadaczom na ich żądanie istotne informacje; także organy urzędowe biorące udział w monitorowaniu produkcji rolnej mogą przekazywać istotne informacje, o ile zbiera się je w ramach normalnej działalności i nie jest to związane z dodatkowym obciążeniem lub kosztami [...].”

- 5 Artykuł 94 tego rozporządzenia, który dotyczy powództw cywilnych, które mogą być wniesione w przypadku naruszenia prawa do ochrony odmiany, stanowi:

„1. Każda osoba, która:

- a) nie będąc do tego uprawniona podejmuje jedno z działań określonych w art. 13 ust. 2 w odniesieniu do odmiany, na którą przyznano wspólnotowe prawo do ochrony odmian roślin

[...]

może być przedmiotem działania, podjętego przez posiadacza, mającego na celu zaniechanie naruszenia lub wypłatę słusznego wynagrodzenia, lub obu.

2. Osoba, która działa umyślnie lub z niedbalstwa, jest ponadto obowiązana do naprawienia wszelkich szkód wynikających z naruszenia. W przypadkach winy nieumyślnej nieznaczного stopnia roszczenia można zmniejszyć stosownie do stopnia winy nieumyślnej, nie mogą być one jednak mniejsze od korzyści, którą odniosła osoba naruszająca prawo”.

Rozporządzenie nr 1768/95

- 6 Artykuł 1 ust. 1 rozporządzenia nr 1768/95 przewiduje, że ustanawia ono przepisy wykonawcze w sprawie warunków korzystania z odstępstwa przewidzianego w art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 2100/94.

- 7 Artykuł 2 tego rozporządzenia jest sformułowany następująco:

„1. Warunki określone w art. 1 realizowane są przez posiadacza [prawa do ochrony] odmiany reprezentującego hodowcę oraz przez rolnika w sposób umożliwiający ochronę uzasadnionych interesów prawnych obu stron.

2. Uważa się, że uzasadnione interesy prawne stron nie są chronione, jeżeli dochodzi do sytuacji, w której są one poddane niekorzystnemu oddziaływaniu, bez uwzględnienia potrzeby utrzymania rozsądnej równowagi między nimi wszystkimi lub potrzeby zachowania zasady proporcjonalności między celem danego warunku a rzeczywistym skutkiem jego realizacji”.

- 8 Artykuł 6 rozporządzenia, zatytułowany „Indywidualne zobowiązanie do zapłaty”, stanowi w ust. 1:

„Bez uszczerbku dla przepisów ust. 2 indywidualne zobowiązanie rolnika do zapłaty słusznego wynagrodzenia powstaje w chwili, gdy rolnik rzeczywiście korzysta z materiału ze zbioru w swojej uprawie polowej.

Posiadacz [prawa do ochrony] odmiany może ustalić datę i sposób płatności. Dzień płatności nie może być jednak dniem wcześniejszym niż dzień powstania zobowiązania”.

- 9 Artykuł 7 wspomnianego rozporządzenia, zatytułowany „Drobni rolnicy”, przewiduje w ust. 2, co następuje:

„Obszary gospodarstwa rolnika, na których prowadzona jest uprawa roślin, które są jednocześnie odłogowane na czas określony lub trwale, w ciągu roku gospodarczego rozpoczynającego się dnia 30 lipca, a kończącego dnia 30 czerwca roku następnego (»rok gospodarczy«), za który przysługuje zapłata wynagrodzenia, uważa się za obszary, na których rośliny są stale uprawiane, jeśli Wspólnota lub zainteresowane państwo członkowskie przyznaje dotacje lub dodatki wyrównawcze w odniesieniu do tego odłogowania”.

10 Artykuł 17 rozporządzenia nr 1768/95, zatytułowany „Naruszenie”, stanowi:

„Posiadacz [prawa do ochrony] odmiany może powoływać się na prawa wynikające ze wspólnotowego systemu [ochrony] odmian roślin przeciwko osobie, która narusza jakiegokolwiek warunki lub ograniczenia związane z odstępstwem na podstawie art. 14 rozporządzenia podstawowego określone w niniejszym rozporządzeniu”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

- 11 STV jest związkiem zrzeszającym uprawnionych ze wspólnotowych praw do ochrony odmian roślin, który reprezentuje między innymi posiadacza prawa do chronionej na podstawie rozporządzenia nr 2100/94 odmiany jęczmienia ozimego Finita. STV publikuje na swojej stronie internetowej wykaz, w którym wymienione są wszystkie chronione odmiany roślin, w odniesieniu do których powierzono jej zarządzanie prawami w różnych latach gospodarczych, jak też opłaty należne za uprawę materiału rozmnożeniowego tych odmian z własnej produkcji. Ponadto STV co roku zwraca się do rolników, nie wskazując konkretnej odmiany, o dostarczenie jej informacji na temat ewentualnej produkcji własnej chronionych odmian roślin, w odniesieniu do których powierzono jej zarządzanie prawami, przysyłając im w tym celu formularze oświadczenia o uprawie materiału rozmnożeniowego wraz z poradnikiem wymieniającym wszystkie chronione odmiany, którymi zarządza w danym roku gospodarczym, jak również posiadaczy prawa do ochrony tych odmian oraz podmioty uprawnione do korzystania z tych odmian na podstawie licencji. Pozwani w postępowaniu głównym, których nie łączy z STV żaden stosunek umowny, nie odpowiedzieli na powyższe wezwanie do udzielenia informacji.
- 12 W dniu 16 grudnia 2011 r. STV dowiedziała się za pośrednictwem świadczącego usługi przygotowawcze o tym, że w roku gospodarczym 2010/2011 pozwani w postępowaniu głównym zlecieli między innymi przygotowanie 35 kwintali nasion odmiany jęczmienia ozimego Finita.
- 13 Pismem z dnia 31 maja 2012 r. STV wezwała pozwanych w postępowaniu głównym do weryfikacji wskazań dotyczących uprawy materiału rozmnożeniowego odmiany jęczmienia ozimego Finita z własnej produkcji, o której dowiedziała się od wspomnianego usługodawcy, oraz do dostarczenia jej informacji w przedmiocie tej uprawy, żądając udzielenia odpowiedzi w terminie do dnia 20 czerwca 2012 r. Zainteresowani pozostawili pismo bez odpowiedzi.
- 14 Pismem z dnia 27 lipca 2012 r. STV zażądała od pozwanych w postępowaniu głównym zapłaty kwoty 262,50 EUR, stanowiącej równowartość pełnej opłaty licencyjnej zwanej „opłatą licencyjną C”, która byłaby należna za korzystanie z materiału siewnego jęczmienia ozimego odmiany Finita na podstawie umowy licencyjnej, tytułem naprawienia szkody poniesionej w wyniku niezgłoszonej prawidłowo własnej produkcji tej odmiany chronionej. Wobec braku zapłaty STV wniosła w dniu 18 marca 2013 r. pozew o to odszkodowanie na podstawie art. 94 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 2100/94.
- 15 W uzasadnieniu pozwu STV podnosi, że pozwani w postępowaniu głównym są zobowiązani na podstawie art. 94 ust. 1 rozporządzenia nr 2100/94 do zapłaty godziwego wynagrodzenia w wysokości pełnej opłaty z tytułu licencji C, ponieważ dokonali produkcji „nieuprawnionej” w rozumieniu tego przepisu i nie mogą powoływać się na odstępstwo wynikające z art. 14 ust. 1 tego rozporządzenia, gdyż nie spełnili przewidzianego w art. 14 ust. 3 tiret czwarte tego rozporządzenia obowiązku zapłaty wynagrodzenia. STV utrzymuje ponadto, że ten obowiązek istnieje niezależnie od tego, czy rolnik został wezwany we właściwym czasie do udzielenia informacji przez posiadacza prawa do ochrony danej odmiany, i że rolnik powinien wywiązać się z obowiązku zapłaty co do zasady przed wysiewem, a w każdym razie przed upływem roku gospodarczego, w którym miała miejsce uprawa materiału rozmnożeniowego z własnej produkcji. Uważa ona poza tym, że wskazówki zamieszczone na jej stronie internetowej i przesyłany rolnikom corocznie poradnik wyszczególniający wszystkie chronione

odmiany roślin, w odniesieniu do których powierzono jej zarządzanie prawami, umożliwiają im obliczenie i w konsekwencji zapłatę kwoty należnej z tytułu uprawy materiału rozmnożeniowego tych odmian z własnej produkcji.

- 16 Pozwani w postępowaniu głównym zaprzeczają, by byli zobowiązani do zapłaty kwoty odpowiadającej pełnej opłacie licencyjnej C tytułem odszkodowania. Twierdzą, że powinni co najwyżej zapłacić obniżoną opłatę, ze względu na to, że byli „upoważnieni” do produkcji własnej materiału siewnego w rozumieniu art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 2100/94. Utrzymują poza tym, że nie byli zobowiązani do odpowiedzi na żądanie udzielenia informacji z dnia 31 maja 2012 r., gdyż nie dotyczyło ono bieżącego roku gospodarczego. Zdaniem pozwanych w postępowaniu głównym aby uznać, iż zostały spełnione przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej, musiałoby dojść do naruszenia obowiązku informowania.
- 17 Sąd odsyłający zaznacza, że twierdzenie STV, że rolnik jest zobowiązany do zapłaty z własnej inicjatywy wynagrodzenia, o którym mowa w art. 14 ust. 3 tiret czwarte rozporządzenia nr 2100/94, przed siewem, budzi wątpliwości, w szczególności z uwagi na art. 6 ust. 1 rozporządzenia nr 1768/95. Sąd ten zauważa, że ten ostatni przepis wydaje się sprzeciwiać uznaniu, że rolnik jest zobowiązany do zapłaty tego wynagrodzenia z góry przed siewem. Ponadto zwraca on uwagę, że gdyby zapłaty wspomnianego wynagrodzenia można było dokonać po uprawie materiału rozmnożeniowego odmiany chronionej z własnej produkcji, pojawiłoby się pytanie, przed jaką datą rolnik ma je dokonać, aby móc skorzystać z odstępstwa przewidzianego w art. 14 rozporządzenia nr 2100/94 i uniknąć w ten sposób zastosowania przepisów art. 94 tego rozporządzenia dotyczących naruszenia. Zdaniem wspomnianego sądu przepisy rozporządzeń nr 2100/94 i 1768/95 nie dostarczają jednak jasnej i dokładnej odpowiedzi na to pytanie, na które ponadto Trybunał nie miał jeszcze sposobności odpowiedzieć.
- 18 W tych warunkach Landgericht Mannheim postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy rolnik, który bez zawarcia umowy z uprawnionym ze wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin wykorzystał uzyskany z własnej produkcji materiał rozmnożeniowy chronionej odmiany, jest zobowiązany do zapłaty słusznego wynagrodzenia na podstawie art. 94 ust. 1 rozporządzenia nr 2100/94, a w przypadku działania umyślnego lub niedbalstwa do naprawienia ponadto na podstawie art. 94 ust. 2 tego rozporządzenia wszelkich szkód wynikających z naruszenia systemu ochrony odmian roślin, jeżeli nie spełnił ciążącego na nim na podstawie art. 14 ust. 3 tiret czwarte tego rozporządzenia w związku z art. 5 i nast. rozporządzenia nr 1768/95 obowiązku zapłaty godziwego wynagrodzenia (opłata za produkcję własną) w momencie rzeczywistego wykorzystania materiału ze zbioru w celach reprodukcyjnych w uprawie polowej?
- 2) Gdyby na pytanie pierwsze została udzielona odpowiedź, że rolnik może jeszcze spełnić ciążący na nim obowiązek zapłaty godziwego wynagrodzenia za produkcję własną także po rzeczywistym wykorzystaniu materiału ze zbioru w celach reprodukcyjnych w uprawie polowej, to czy wskazane przepisy należy interpretować w ten sposób, że określają one termin, w ramach którego rolnik wykorzystujący uzyskany z produkcji własnej materiał rozmnożeniowy chronionej odmiany musi wypełnić ciążący na nim obowiązek zapłaty godziwego wynagrodzenia, aby przyjąć, iż produkcja własna może zostać uznana za »uprawnioną« w rozumieniu art. 94 ust. 1 w związku z art. 14 rozporządzenia nr 2100/94?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 19 Poprzez swoje pytania, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, w jakim terminie rolnik, który wykorzystał materiał rozmnożeniowy chronionej odmiany roślin uzyskany z własnej uprawy (materiał siewny z gospodarstwa) bez zawarcia uprzednio umowy na to

z posiadaczem prawa do ochrony danej odmiany roślin, jest zobowiązany do zapłaty godziwego wynagrodzenia należnego na podstawie art. 14 ust. 3 tiret czwarte rozporządzenia nr 2100/94 (zwanego dalej „godziwym wynagrodzeniem z tytułu odstępstwa”), aby móc skorzystać z przewidzianego w tym art. 14 odstępstwa od obowiązku uzyskania upoważnienia od tego posiadacza prawa.

- 20 Należy przypomnieć na wstępie, że zgodnie z art. 13 ust. 2 rozporządzenia nr 2100/94 upoważnienie posiadacza wspólnotowego prawa do ochrony odmian roślin jest wymagane w odniesieniu do składników odmiany lub materiału ze zbioru odmiany chronionej w szczególności dla wytwarzania lub rozmnażania (reprodukcji). W tym kontekście art. 14 tego rozporządzenia stanowi odstępstwo od tej zasady, w zakresie, w jakim wykorzystanie materiału ze zbioru uzyskanego przez rolników w ich własnym gospodarstwie do rozmnażania w uprawie polowej nie wymaga zgody posiadacza wspólnotowego prawa do ochrony odmian, o ile spełnia określone warunki wyraźnie wymienione w art. 14 ust. 3 wspomnianego rozporządzenia (zob. wyrok Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, pkt 21, 22).
- 21 Jednym z tych warunków ustanowionych w art. 14 ust. 3 akapit czwarty rozporządzenia nr 2100/94 jest zapłata godziwego wynagrodzenia z tytułu odstępstwa należnego za to wykorzystanie posiadaczowi prawa do ochrony danej odmiany roślin.
- 22 Rolnik, który nie zapłaci posiadaczowi prawa tego wynagrodzenia, gdy wykorzystuje produkt ze zbioru uzyskany z uprawy materiału rozmnożeniowego odmiany chronionej, nie może powoływać się na art. 14 ust. 1 rozporządzenia nr 2100/94 i dlatego należy uznać, że bez upoważnienia wykonuje jedno z działań, o których mowa w art. 13 ust. 2 tego rozporządzenia. Z art. 94 wspomnianego rozporządzenia wynika zatem, że rolnik ten może zostać pozwany przez posiadacza prawa o zaniechanie naruszenia lub wypłatę słusznego wynagrodzenia, lub też o jedno i drugie. W przypadku działania umyślnego lub z niedbalstwa rolnik jest zobowiązany ponadto do naprawienia szkody poniesionej przez tego posiadacza prawa (wyrok Schulin, C-305/00, EU:C:2003:218, pkt 71).
- 23 Sąd odsyłający zadaje w pierwszej kolejności pytanie o to, czy dany rolnik jest zobowiązany do zapłaty godziwego wynagrodzenia z tytułu odstępstwa przed rzeczywistym wykorzystaniem materiału ze zbioru w celach reprodukcyjnych w uprawie polowej.
- 24 W tym względzie art. 6 rozporządzenia nr 1768/95, który ustanawia zasady wykonania obowiązku zapłaty godziwego wynagrodzenia z tytułu odstępstwa, stanowi w ust. 1 akapit drugi, że choć posiadacz prawa do ochrony odmiany może ustalić datę i sposób płatności, płatności tej nie można wymagać przed dniem powstania zobowiązania do zapłaty tego wynagrodzenia. Zgodnie z art. 6 ust. 1 akapit pierwszy tego rozporządzenia zobowiązanie to powstaje w chwili, gdy rolnik rzeczywiście korzysta z materiału ze zbioru odmiany chronionej w celu reprodukcji w uprawie polowej. Wynika z tego, że rolnik ten może jeszcze wywiązać się z tego zobowiązania po wysianiu materiału ze zbioru odmiany chronionej, gdyż ta data rzeczywistego wykorzystania tego materiału do celów rozmnożenia w uprawie polowej nie stanowi końca terminu, w którym należy dokonać zapłaty słusznego wynagrodzenia z tytułu odstępstwa, lecz datę, od której wynagrodzenie to staje się wymagalne.
- 25 O ile przepis ten pozwala na stwierdzenie, że rolnik może wywiązać się ze zobowiązania do zapłaty godziwego wynagrodzenia z tytułu odstępstwa jeszcze po rzeczywistym wysianiu materiału ze zbioru odmiany chronionej, o tyle jednak nie wskazuje on w ogóle terminu, w którym rolnik ten jest zobowiązany do zapłaty tego wynagrodzenia, jeżeli terminu nie wyznaczył mu zgodnie z art. 6 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia nr 1768/95 posiadacz prawa.
- 26 W tym względzie pozwani w postępowaniu głównym i rząd hiszpański utrzymują zasadniczo, że termin ten może mieć bieg nieograniczony. Opierają się właśnie na art. 6 ust. 1 rozporządzenia nr 1768/95, podnosząc w tym względzie, że choć przepis ten reguluje powstanie wspomnianego zobowiązania do zapłaty, nie przewiduje on daty upływu terminu.

- 27 Z taką interpretacją nie sposób się zgodzić.
- 28 Mianowicie w pierwszej kolejności, jak zaznaczył rzecznik generalny w pkt 39 opinii, przewidziana w art. 94 rozporządzenia nr 2100/94 możliwość dochodzenia roszczeń na drodze sądowej byłaby bezprzedmiotowa, gdyby rolnik, który wykorzystał materiał rozmnożeniowy chronionej odmiany roślin uzyskany z własnej uprawy (materiał siewny z gospodarstwa), mógł wywiązać się z obowiązku zapłaty godziwego wynagrodzenia z tytułu odstępstwa bez żadnego ograniczenia czasowego i w konsekwencji powoływać się w nieograniczony sposób na odstępstwo przewidziane w art. 14 tego rozporządzenia. Poza tym przewidując możliwość dochodzenia roszczeń od każdego popełniającego naruszenie, który nie wypełnił tego zobowiązania do zapłaty, art. 94 stoi na przeszkodzie temu, by ten ostatni miał zawsze możliwość uregulowania swojej sytuacji, nawet po wykryciu przez posiadacza prawa niezgłoszonego korzystania z chronionej odmiany roślin. Wynika z tego, że tylko istnienie terminu zapłaty może zagwarantować skuteczne dochodzenie roszczeń.
- 29 W drugiej kolejności należy przypomnieć, że posiadacze prawa do ochrony odmian roślin są jedynymi osobami odpowiedzialnymi za kontrolę i nadzór używania odmian chronionych w ramach uprawnionej uprawy materiału rozmnożeniowego z własnej produkcji i że są w związku z tym uzależnieni od dobrej wiary i współpracy danych rolników (wyrok Geistbeck, C-509/10, EU:C:2012:416, pkt 42). Tym samym brak określonego w sposób precyzyjny terminu, któremu podlegaliby rolnicy, aby wywiązać się z zobowiązania do zapłaty godziwego wynagrodzenia z tytułu odstępstwa, grozi zachęcaniem rolników do opóźniania w nieskończoność tej zapłaty w nadziei na jej uniknięcie. Tymczasem pozwolenie rolnikom na takie naruszenie ich własnych zobowiązań wobec posiadaczy praw byłoby sprzeczne z celem określonym w art. 2 rozporządzenia nr 1768/95, którym jest utrzymanie rozsądnej równowagi wzajemnych uzasadnionych interesów prawnych rolników i zainteresowanych posiadaczy praw.
- 30 Przy badaniu, czy termin płatności rzeczywiście został przewidziany w odpowiednich przepisach, należy zauważyć, że z art. 7 ust. 2 rozporządzenia nr 1768/95 wynika, iż rok gospodarczy, w którym należna byłaby zapłata wynagrodzenia, rozpoczyna się 30 lipca, a kończy 30 czerwca roku następnego. Chociaż przepis ten dotyczy określenia obszarów przeznaczonych na uprawę roślin „drobnych rolników”, uwidacznia on, że przy ustalaniu przepisów wykonawczych do art. 14 ust. 3 rozporządzenia nr 2100/94 jako termin odniesienia, w którym należy zapłacić godziwe wynagrodzenie z tytułu odstępstwa, został przez instytucję będącą autorem tego rozporządzenia przyjęty rok gospodarczy, w którym wykorzystany został materiał rozmnożeniowy chronionej odmiany roślin uzyskany z własnej uprawy (materiał siewny z gospodarstwa).
- 31 Tym samym w braku dokonania przez rolnika zapłaty godziwego wynagrodzenia z tytułu odstępstwa w terminie upływającym na koniec roku gospodarczego, w którym wykorzystany został materiał rozmnożeniowy chronionej odmiany roślin uzyskany z własnej uprawy bez zawarcia na to umowy z posiadaczem prawa do ochrony, należy uznać, że dopuszcza się on bez upoważnienia jednego z działań, o których mowa w art. 13 ust. 2 rozporządzenia nr 2100/94, co pozwala posiadaczowi prawa na wszczęcie powództw przewidzianych w art. 94 tego rozporządzenia.
- 32 W świetle całości powyższych rozważań na zadane pytania należy odpowiedzieć, że aby móc skorzystać z przewidzianego w art. 14 rozporządzenia nr 2100/94 odstępstwa od obowiązku uzyskania upoważnienia od posiadacza prawa do ochrony danej odmiany roślin, rolnik, który wykorzystał materiał rozmnożeniowy chronionej odmiany roślin uzyskany z własnej uprawy (materiał siewny z gospodarstwa) bez zawarcia na to uprzednio umowy z posiadaczem prawa do ochrony danej odmiany roślin, jest zobowiązany do zapłaty godziwego wynagrodzenia z tytułu odstępstwa w terminie upływającym na koniec roku gospodarczego, w którym to wykorzystanie miało miejsce, to jest najpóźniej w dniu 30 czerwca następującym po dniu powtórnego wysiewu.

W przedmiocie kosztów

- ³³ Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

Aby móc skorzystać z przewidzianego w art. 14 rozporządzenia Rady (WE) nr 2100/94 z dnia 27 lipca 1994 r. w sprawie wspólnotowego systemu ochrony odmian roślin odstępstwa od obowiązku uzyskania upoważnienia od posiadacza prawa do ochrony danej odmiany roślin, rolnik, który wykorzystał materiał rozmnożeniowy chronionej odmiany roślin uzyskany z własnej uprawy (materiał siewny z gospodarstwa) bez zawarcia na to uprzednio umowy z posiadaczem prawa do ochrony danej odmiany roślin, jest zobowiązany do zapłaty godziwego wynagrodzenia należnego na podstawie tego art. 14 ust. 3 tiret czwarte w terminie upływającym na koniec roku gospodarczego, w którym to wykorzystanie miało miejsce, to jest najpóźniej w dniu 30 czerwca następującym po dniu powtórnego wysiewu.

Podpisy